

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»**

Кафедра психології

РОБОЧА ПРОГРАМА

освітнього компонента «**Загальна та вікова психологія**»

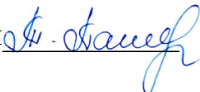
для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузь знань: 23 Соціальна робота

спеціальність (спеціальності): 231 Соціальна робота

освітня програма (освітні програми): Соціальна робота. Соціальна педагогіка.
Практична психологія

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 25 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри Т.А. Пашко

1. Назва освітнього компонента.

Загальна та вікова психологія

2. Тип освітнього компонента.

Обов'язковий

3. Рік (роки) навчання.

1 рік

4. Семестр / семестри.

1 семестр

5. Кількість кредитів ECTS.

6 кредитів

6. Відомості про викладача (викладачів).

Боярин Лілія Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології
Lvm.cv.ua@gmail.com

7. Очікувані результати навчання.

Вивчення курсу сприяє:

Формуванню інтегральної компетентності: здатності аналізувати та інтерпретувати психічні явища, ідентифікувати особливості психічного розвитку суб'єктів освітньої діяльності, пропонувати шляхи вирішення (профілактики) психологічних проблем відповідно до вікових особливостей цільової аудиторії та бажаних результатів.

Курс сприяє формуванню

Загальних компетентностей:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальних компетентностей:

СК 2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних, соціально-педагогічних, психологічних процесів, використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій відповідно до визначених завдань, потреб цільової аудиторії, актуального стану середовища.

СК 4. Здатність до аналізу соціально-психологічних і соціально-педагогічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади, розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків, виявлення актуального стану психологічної безпеки, наявних ризиків та їх уникнення.

СК 9. Здатність оцінювати соціальні, соціально-педагогічні і психологічні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.

СК 11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.

Вивчення курсу повинно забезпечити досягнення здобувачами таких *програмних результатів навчання:*

ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, соціальної педагогіки, практичної психології, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН 6. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення профілактичних та просвітницьких заходів, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо відповідно до вимог замовника, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

ПРН 7. Використовувати спеціалізоване програмне забезпечення у ході розв'язання професійних завдань.

ПРН 10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах, самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) та технології соціальної, соціально-педагогічної, психологічної допомоги.

ПРН 12. Визначати зміст співпраці з організаціями-партнерами з соціальної роботи, розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних, соціально-педагогічних та психічних явищ в контексті виконання професійних завдань.

ПРН 20. Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання.

Soft skills: сприймати науково обґрунтовану психологічну інтерпретацію поведінки особистості, враховувати основні психічні, соціально-психологічні та психофізіологічні прояви особистості; застосовувати психологічні методи оцінки суб'єктів освітньої діяльності; прогнозувати поведінку особистості та моделювати власну поведінку у взаємодії із різними типами суб'єктів освітньої діяльності.

8. Передумови (актуальні знання, необхідні для опанування освітнього компонента).

«Міждисциплінарний підхід в соціальній роботі», «Історія, теорія і практика соціальної роботи», «Усна й письмова комунікація та академічна риторика», «Педагогіка».

9. Зміст освітнього компонента.

№	Змістовні модулі та їхня структура	Денна форма навчання					Заочна форма навчання				
		Загальна кількість	лекції	Практичні заняття	Лабораторні роботи	Самостійна робота	Загальна кількість	лекції	Практичні заняття	Лабораторні роботи	Самостійна робота
Змістовий модуль 1											
ВСТУП ДО ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ											
1.1	Предмет, завдання та структура психології.	10	2	2		6	10	2			8
1.2	Принципи та методи дослідження в психології.	10	2	2		6	10		2		8
1.3	Психіка. Механізми психіки людини. Психіка і свідомість.	10	2	2		6	10	2			8
1.4	Психологічний аналіз діяльності.	10	2	2		6	10		2		8
1.5	Психологія особистості.	10	2	2		6	10	2			8
1.6	Психологія спілкування.	10	2	2		6	10		2		8
1.7	Емоційно-вольові процеси. Психічні стани. Емоції, почуття. Воля.	10	2	2		6	10				10
1.8	Пізнавальні психічні процеси. Відчуття. Сприймання.	10	2	2		6	10				10
1.9	Мислення. Інтелект. Пам'ять.	10	2	2		6	10				10
1.10	Темперамент.	10	2	2		6	10				10
Змістовий модуль 2											
ВСТУП ДО ВІКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ											

2.1.	Предмет, проблеми та методи вікової психології.	10	2	2		6	10	2			8
2.2.	Закономірності та динаміка психологічного розвитку в онтогенезі.	10	2	2		6	10		2		8
2.3.	Проблема періодизації психічного розвитку.	10	2	2		6	10	2			8
2.4.	Пренатальний розвиток.	10	2	2		6	10		2		8
2.5.	Психічний розвиток немовляти.	10	2	2		6	10				10
2.6.	Психологічний розвиток дитини в ранньому дитинстві.	10	2	2		6	10				10
2.7.	Психологічний розвиток дитини дошкільного віку.	10	2	2		6	10	2			8
2.8.	Психологічні особливості розвитку дитини в шкільного віку.	10	2	2		6	10		2		8
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН		180	36	36		108	180	12	12		156

10. Список рекомендованої навчальної літератури.

Основна навчальна література

1. Боярин Л. В. Соціально-психологічні особливості ціннісних орієнтацій студентської молоді та їх вплив на формування здоров'язбережувальної компетентності. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2019. №2. С. 31-41. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipp_2019_2_5
2. Боярин Л.В., Бучко Т.М., Блискун О.О., Завацька Н.Є. Соціальнопсихологічні особливості смисложиттєвих орієнтацій молоді та їх адаптації до професійної діяльності. *Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи* : зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2021. № 3 (56). Т. 1. С. 70–77.
3. Боярин Л.В., Завацький Ю.А. Соціально-психологічні особливості самореалізації молоді та її життєстійкості: інтернальний та екстернальний виміри. *Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи* : зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2022. № 2 (58). С. 15–24
4. Буняк Н. А. Загальна психологія : лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
5. Гетьман Т. Кричківська Т. Проблеми педагогічної психології : хрестоматія. Київ : КНТ, 2017. 381 с.
6. Дорожко І. І., Микитюк С. О. Психологія : навч. посіб. для підгот. до іспиту; ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Харків : ХНПУ, 2017. 222 с.
7. Дуткевич Т. Дошкільна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 392 с.
8. Дуткевич Т. Дитяча психологія. Київ :Центр навчальної літератури, 2019. 424 с.
9. Колобич О. П. Загальна психологія : навчально-методичний посібник. Львів, 2018. 172 с.
10. Кушнір Ю. В., Оверчук В.А., Шпортун О.М. Вікова та спеціальна психологія: навчальний посібник. Вінниця: Центр оперативного друку «Документ Принт», 2020. 384 с.
11. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. Київ : Ліра-К, 2020, 564 с.
12. Токарева Н. М. Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2017. 548 с.
13. Федотова Т. В., Борейко Ю. Г. Вияв альтруїстичних тенденцій в старшокласників з різним рівнем довіри. *Журнал «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. № 7(12) 2022. С. 613–624.
14. Шевченко А. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування. Підручник. Київ : Медицина, 2021. 312 с.

15. Fedotova, T.V. 2017. Psychological Peculiarities of Senior Pupils with Machiavellian Tendencies. *Psychological Prospects Journal*. 29 (Jun. 2017), 221–234. DOI:<https://doi.org/10.29038/2227-1376-2017-29-221-234>.
16. Fedotova, T. 2022. Experience of moral distress by personality: theoretical understanding of the problem. *Psychological Prospects Journal*. 40 (Dec. 2022), 180–193. DOI:<https://doi.org/10.29038/2227-1376-2022-40-fed>.
17. Ferracioli NGM. Psychological aspects of aging and psychology's contributions to gerontology: theoretical and technical interface. *MOJ Gerontol Ger*. 2018;3(2):115 – 116. DOI: 10.15406/mojgg.2018.03.00101
18. ProCon.org. (2019). State-by-state guide to physician-assisted suicide. Retrieved from <http://euthanasia.procon.org/view.resource.php?resourceID=000132>
19. Office of the Inspector General. (2018). Vulnerabilities in the Medicare Hospice Program Affect Quality Care and Program Integrity: An OIG Portfolio. *U.S. Department of Health and Human Service*. Retrieved from <https://oig.hhs.gov/oei/reports/oei-02-16-00570.pdf>

Додаткова література

1. Артюнова, Н. Прийоми рефлексії. Створення умов для розвитку особистості в початковій школі. *Початкова освіта*. 2017. № 12. С. 16–19.
2. Босенко А. І., Долгієр Є. В., Котелевець І. Ю. Вивчення особливостей функціонального стану центральної нервової системи юнаків. *Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі* : матеріали III Міжнар. Конгресу, м. Одеса, 18–21 трав. 2017 р. / Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського ; уклад.: О. Чебикін та ін. Одеса : Гельветика, 2017. С. 627–628.
3. Варій М. Й. Психологія особистості : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2018. 591 с.
4. Вікова психологія. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи для студентів спеціальності 231 «Соціальна робота» усіх форм навчання / Укл. : К. О. Кальницька, Л. М. Новик, Г. Л. Чепурна. Чернігів : ЧНТУ, 2018. 68 с.
5. Загальна психологія. Семінарські та практичні заняття : методичний посібник. Київ: ПП «Дірект Лайн», 2019. Частина 1. 72 с.
6. Ільїна Н.М. Психологія творчості та обдарованості : навч. посіб. Суми : Університет. кн., 2018. 227 с.
7. Каліман О., Зінов'єв О. МАК «Психологія виховання» : новий інструмент у роботі психолога. *Психолог*. 2018. № 15-16. С. 54–61.
8. Карпенко З. С. Аксіологічна психологія : монографія. Івано-Франківськ, 2018. 720 с.
9. Лесіна, Т. М. Соціальні уміння і навички дітей передшкільного віку – основа їхнього соціального здоров'я і пріоритет діяльності вихователя. *Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі* : матеріали III Міжнар. Конгресу, м. Одеса, 18-21 трав. 2017 р.) / Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського ; уклад.: О. Чебикін та ін. Одеса : Гельветика, 2017. С. 407–408.
10. Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Вікова психологія» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 053 Психологія / уклад. : Лисенко Л. М. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020. 113 с.
11. Москалець В. П. Рсихологія особистості : підручник. Київ – Івано-Франківськ, 2020. 437 с.
12. Психологія розвитку та формування особистості дитини : реком. бібліогр. покажч. / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, наукова бібліотека ; уклад.: Т. І. Неудачина ; відп. ред. О. Г. Коробкіна. – Харків : ХНПУ, 2018. 76 с.
13. Субашкевич І. Р., Сеньків Х. Т. Вплив сімейного виховання на формування ціннісних орієнтацій підлітків. *Інноваційна педагогіка*. 2020. С. 196–201.
14. Ganz, F. D. (2019). Improving Family Intensive Care Unit Experiences at the End of Life: Barriers and Facilitators. *Critical Care Nurse*, 39(3), 52–58.
15. Heron, M. (2018). Deaths: Leading causes for 2016. *National Vital Statistics*, 67(6), 1-77.

16. Stanford School of Medicine. (2019). Where do Americans die? Retrieved <https://palliative.stanford.edu/home-hospice-homecare-of-the-dying-patient/where-do-americans-die/>
17. Weir, K. (2019). Worrying trends in U.S. suicide rates. *Monitor on Psychology*, 50(3), 24-26.

Інформаційні ресурси

1. Інформаційна база професійного інструментарію фахівців психологічної служби системи освіти України: URL: <https://docs.google.com/document/d/1zi31pjwMLqRSjoXpe5vFCkPdl8SqsF2JbSYeOITyfgk/edit> -
2. Інформаційна база професійного інструментарію фахівців психологічної служби у системі освіти України URL: <https://imzo.gov.ua/psychologichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/informatsijna-baza-psyholohiv-ta-sotsialnyh-pedahohi/>
3. Пошукова система Google Академія URL: <http://scholar.google.com>
4. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України URL: <https://mon.gov.ua/ua>
5. Міністерство соціальної політики України URL: <https://www.msp.gov.ua/>
6. Навчально-пізнавальна бібліотека URL: <https://psylib.org.ua/>
7. Бібліотека Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://libr.luguniv.edu.ua/>
8. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського URL: www.nbuv.gov.ua
9. Українські матеріали та ресурси із академічної доброчесності URL: <https://www.skeptic.in.ua/>
10. Інститут соціальної та політичної психології НАПНУ URL: <https://ispp.org.ua/>
11. Цифровий репозиторій Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/>

11. Технології викладання та атестації.

Діяльність здобувача освіти:

- опанування теоретичного матеріалу;
- виступ з повідомленням на занятті;
- презентація доповіді на занятті;
- участь у дискусії на занятті;
- самостійне конспектування першоджерел та їх аналіз, створення структурно-логічних схем;
- виконання завдань для самостійної роботи.

Поточний контроль:

Поточний контроль здійснюється за допомогою тестування, усного опитування; письмового контролю, модульна контрольна робота.

Форма семестрового контролю:

Екзамен.

12. Критерії оцінювання (у %).

Семестрову рейтингову оцінку розраховують, виходячи з критеріїв:

- модульні контрольні роботи – 20%;
- результати роботи на практичних заняттях – 60%;
- самостійна робота – 20%.

13. Мова викладання.

Українська